

Nr 183

Av herr Jansson m. fl., om *utgiftsstopp för militärkostnaderna.*

(Lika lydande med motion nr 142 i Första kammaren)

I årets trontal gjordes bl. a. följande betydelsefulla konstateranden:

Läget i världen kännetecknas av fortsatta tendenser till avspänning mellan stormakterna. För att trygga freden kräves dock framsteg i nedrustningsfrågan, särskilt beträffande åtgärder för att hindra kärnvapnens spridning. Sverige kommer att fortsätta sina ansträngningar för att befrämja internationella uppgörelser på detta viktiga område.

Det partiella provstoppsavtalet som kom till stånd sommaren 1963 och som Sverige undertecknat förpliktigar vårt land att ej skaffa atomvapen. Provstoppsavtalet, som var en värdefull landvinning för freden, har skapat en allmän atmosfär av förväntningar om reellt produktionsbegränsande beslut i fråga om kärnvapen från de berörda stormakternas sida. Sedan utrikesministern i FN lagt fram ett punktförslag syftande till nedfrysning av alla kärnvapen vore en naturlig fortsättning från svensk sida att definitivt besluta att Sverige inte skall anskaffa atomvapen. Ett sådant beslut skulle få en gynnsam inverkan på det internationella läget och föra atomvapenfrågan utanför den nya försvarsutredningens arbetsuppgifter.

De fortsatta tendenserna till avspänning internationellt, som konstateras i årets trontal, har även lett till nedrustningsåtgärder i en rad länder, däribland även supermakterna. Dessa åtgärder borde rimligen ha återverkat på de förslag som i fjärde huvudtiteln ställes angående de militära rustningarnas omfattning i vårt eget land. Så är dock inte fallet. I stället kännetecknas försvarsbudgeten av ökningsar på så gott som alla områden, med undantag för de värnpliktigas löner.

De nuvarande rustningsutgifterna har nått en sådan nivå att de skapar knapphet på medel och arbetskraft på andra för folkhushållet viktiga områden. Rustningarna ökar inflationstendensen och blir ett hot mot den levnadsstandard som uppnåtts. Vi anser tiden vara inne för en sådan radikal omläggning av vårt lands militära organisation, som medger att militärapparaten utformar en betydligt lägre kostnadsram. »*Det är viktigare för vårt land att minska sina krigsrisker än att stärka det militära försvaret.*» (Östen Undén i Tankar om utrikespolitik, s. 132.)

Sveriges möjligheter att i händelse av krigiska konflikter undgå att bli indraget beror inte i främsta hand på de militära rustningarnas omfattning

och typ. Det står utom varje förnuftig tanke att vårt lands militära försvar skulle uppnå en sådan styrka att det kan ge trygghet mot en militär stormakt. Svensk militärpolitik måste utformas så att den skapar förtroende för vårt lands vilja att vara neutralt och alliansfritt och att leva i god grannsamja med andra länder.

Det är därför vår mening att den nya försvarsutredningen mot bakgrunden av dels det förbättrade internationella läget, dels det nya inom krigstekniken, som i grunden förändrat betingelserna för de små ländernas militära dispositioner, allsidigt bör pröva frågan om vårt lands framtida försvar. För att den skall kunna göra detta är det nödvändigt att i densamma ingår, utöver riksdagens fem partier, landets mest betydelsefulla folkliga organisationer, LO, TCO, freds-, kvinno- och ungdomsorganisationer.

Departementschefen skriver i fjärde huvudtiteln:

Jag vill här understryka, att ett målmedvetet arbete för att sänka kostnaderna erfordras för att inom en till våra ekonomiska förutsättningar anpassad kostnadsram uppnå den försvarseffekt som betingas av vår alliansfria utrikespolitik. Ett intensivt utredningsarbete är härvid en grundförutsättning.

Att betydande kostnadssänkningar förutsätter »ett intensivt utredningsarbete» kan anses rimligt. Däremot bör mindre besparingar vara möjliga att åstadkomma redan nu. Viss hänsyn bör också tas till den opinion som finns för ett *utgiftsstopp*, en opinion som tidigare även kommit till uttryck i riksdagen.

I fjärde huvudtiteln föreslås en ökning av försvarsutgifterna med 315 miljoner kronor jämfört med löpande budgetår. En del av denna ökning har föranletts av pris- och lönestegringar, en annan del av det procentuella ökningsanslaget för teknisk utveckling, en tredje del av diverse andra orsaker. Det samlade beloppet under fjärde huvudtiteln slutar på 4 489,2 miljoner kronor och uppskattas till 4,6 % av bruttonationalprodukten. Läggas härtil den militära pensionsstaten med ca 150 miljoner kronor, civillförsvaret med över 100 miljoner och på andra huvudtitlar inbakade anslag tangerar de samlade kostnaderna för militära ändamål 4,9 miljarder kronor.

Med hänsyn till den sparsamhet och de prutningar som drabbat angefagna anslag på andra huvudtitlar anser undertecknade motionärer, att militärutgifterna detta år bör få vidkännas en begränsning. Den uttalade nödvändigheten av sparsamhet och rationaliseringar, den minskade spänningen och det faktum att en ny försvarsutredning skall tillsättas anser vi väl motivera ett *utgiftsstopp*, d. v. s. att de samlade militära utgifterna inte får överstiga det löpande budgetårets nivå. Det innebär att den nu framlagda försvarsbudgeten nedbantats med i runt tal 300 miljoner kronor. Då besparingar i själva *organisationen* är svåra att åstadkomma med skyndsamma verkningar ligger övningsanslag och materielanslag närmast till.

Möjligt borde vara att ta 90 miljoner från kostnadsökningen för teknisk utveckling, 50 miljoner från befästningsarbeten för gemensamma ändamål, flyget och marinen samt 150 miljoner kronor från posten Anskaffning av flygmateriel. Vad beträffar posten Anskaffning av flygmateriel är det anmärkningsvärt att departementschefen överskrider flygförvaltningens eget förslag med 27 miljoner kronor och anslaget som föreslås ligger 97 miljoner kronor över löpande budgetårets anslag, detta trots att »beredningen för ifrågavarande anslagsfråga inte kunnat slutföras innan statsverkspropositionen avlättes».

I likhet med vad som skett något år tidigare bör, med hänsyn till det förbättrade läget, budgetårets repetitionsövningar kunna inställas, varigenom en besparing göres på 90 miljoner kronor, en summa som i stället bör kunna utnyttjas för en välmotiverad höjning av de värnpliktigas dagpenning.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen i anledning av förslaget under fjärde huvudtiteln beslutar ett *utgiftsstopp* för militärkostnaderna vid det löpande budgetårets övre utgiftsgräns, vilket bl. a. innebär

att repetitionsövningar under kommande budgetår inställas;

att anslaget för teknisk utveckling inte utgår;

att 50 miljoner kronor inbesparas på flygets och marinen befästningsarbeten under Gemensamma ändamål; samt

att posten Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m. reduceras med 150 miljoner kronor.

Stockholm i januari 1965

Axel Jansson

C. H. Hermansson

Erik Karlsson

Gunvor Rydning

Gustav Lorentzon

Helmer Holmberg